

ภญ.ณัฐธนิชา ศุภลักษณ์บัณฑิต
งานเภสัชกรรมคลินิก ฝ่ายเภสัชกรรม
คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี
มหาวิทยาลัยมหิดล

ยาเม็ด

ยาที่ใช้ในการบำบัดรักษาโรคในปัจจุบันมีการแบ่งตามการบริหารยาได้หลายรูปแบบ ได้แก่ ยารับประทาน ยาฉีดเข้าหลอดเลือดดำ ยาหยอดตา ยาแผ่นแปะ และยาพ่น เป็นต้น โดยรูปแบบหนึ่งที่มีการใช้ยาอย่างแพร่หลายก็คือ ยารับประทาน ซึ่งแบ่งตามลักษณะทางกายภาพได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่ **เภสัชภัณฑ์รูปแบบของแข็ง** (เช่น ยาเม็ด ยาแคปซูล) และ**เภสัชภัณฑ์รูปแบบของเหลว** (เช่น ยาน้ำใส ยาแขวนตะกอน)

แม้ว่ายาส่วนใหญ่ในท้องตลาด

จะผลิตออกมาในรูปแบบของแข็ง ซึ่งมีความสะดวก

ในการบริหารยา และมีอายุในการเก็บรักษาได้นาน แต่ยาในรูปแบบของเหลวหรือที่ **“ยาน้ำ”** ก็มีความสำคัญไม่แพ้กัน โดยเฉพาะในกลุ่มผู้ป่วยเด็กที่ไม่สามารถรับประทานยาในรูปแบบเม็ดได้

ยาน้ำชนิดรับประทานแบ่งได้เป็น 3 ประเภท ดังนี้ 1) **ยาน้ำใส** มีลักษณะเป็นของเหลวใส ไม่มีตะกอน 2) **ยาแขวนตะกอน** เป็นยาน้ำที่มีตัวยาที่ไม่ละลายน้ำกระจายตัวอยู่ มีลักษณะขุ่นและตกตะกอนเมื่อวางทิ้งไว้ จึงต้องมีการเขย่าขวดก่อนใช้ทุกครั้ง 3) **ยาน้ำเชื่อมชนิดผงแห้ง** ยารูปแบบนี้มีการเสื่อมสลายได้ง่าย หากอยู่ในรูปยาน้ำจึงต้องเตรียมให้อยู่ในรูปยาผงก่อนใช้จึงต้องผสมน้ำสะอาดในปริมาณที่กำหนด และเขย่าขวดทุกครั้งก่อนรับประทานเช่นเดียวกับยาแขวนตะกอน ยาน้ำไม่ได้มีการแบ่งขนาดยาที่ชัดเจนเหมือนยาเม็ด จึงต้องมีอุปกรณ์ในการบริหารยา ได้แก่ ช้อนชา ถ้วยตวง และกระบอกฉีดยา (syringe)

ส่วนอุปกรณ์ที่ไม่ควรนำมาใช้ในการตวงยา คือ ช้อนกินข้าวหรือช้อนกาแฟ เนื่องจากปริมาณไม่แน่นอน และอาจทำให้ผู้ป่วยได้รับยาในปริมาณที่ไม่เหมาะสมได้ นอกจากนี้ยาน้ำยังมีความแตกต่างจากยาเม็ดอีกประการ คือ อายุของยาและการเก็บรักษา โดยส่วนใหญ่ยาน้ำมักจะมียาอายุหลังเปิดใช้ยาไม่นานนัก กล่าวคือ ยาน้ำใสมักจะมียาอายุหลังเปิดใช้ประมาณ 1 เดือน ในขณะที่ยาน้ำเชื่อมชนิดผงแห้งจะมีอายุสั้นกว่าคือประมาณ 7-14 วันเท่านั้น ดังนั้นก่อนใช้ยาทุกครั้งจึงต้องมีการสังเกตลักษณะของยาก่อนเสมอ โดยสังเกตที่สี หากสีของยาน้ำเปลี่ยนไปจากวันที่เปิดใช้ยาครั้งแรก ควรทิ้งยาขวดนั้นไป เนื่องจากสงสัยว่ายาอาจเสื่อมคุณภาพได้

จะเห็นได้ว่า ยาน้ำเป็นยาที่มีวิธีการบริหารและการเก็บรักษาแตกต่างจากยาเม็ดค่อนข้างมาก ดังนั้นผู้บริหารยาจึงควรมีความเข้าใจในการใช้ยาในรูปแบบดังกล่าว เพื่อให้ผู้ป่วยมีความปลอดภัยและได้รับประสิทธิภาพจากการใช้ยาอย่างเต็มที่

TIPS **สารบัญ**

อุปกรณ์ที่เหมาะสมในการตวงยา

- ช้อนชา
- ถ้วยตวง
- กระบอกฉีดยา (syringe)
- ช้อนกินข้าว หรือช้อนกาแฟ

ปัจจัยที่มีผลต่อการเก็บรักษา

ความร้อน

ความชื้น แสงสว่าง